

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

Authors' contribution/
Wkład autorów:
A. Study design/
Zaplanowanie badań
B. Data collection/
Zebranie danych
C. Statistical analysis/
Analiza statystyczna
D. Data interpretation/
Interpretacja danych/
E. Manuscript preparation/
Przygotowanie tekstu
F. Literature search/
Opracowanie
piśmiennictwa
G. Funds collection/
Pozyskanie funduszy

A SOCIAL ENTERPRISE WITHIN THE MEANING OF THE SOCIAL ECONOMY ACT IN THE CONTEXT OF ECONOMIC THEORY AND PRACTICE

PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE W UJĘCIU USTAWY O EKONOMII SPOŁECZNEJ VERSUS TEORIA I PRAKTYKA GOSPODARCZA

Jacek Brdulak^(A,B,D,E,1), Ewelina Florczak^(A,B,D,E,2)

¹ College of Enterprise Sciences, Warsaw School of Economics

Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

² Faculty of Economics and Management, Lazarski University in Warsaw, Poland

Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Polska

Citation:

Brdulak, J., Florczak, E., (2022). A social enterprise within the meaning of the Social Economy Act in the context of economic theory and practice / Przedsiębiorstwo społeczne w ujęciu ustawy o ekonomii społecznej versus teoria i praktyka gospodarcza. *Economic and Regional Studies*, 15(4), 492-508. <https://doi.org/10.2478/ers-2022-0033>

ORIGINAL ARTICLE

JEL code: D20, D60

Submitted:

December 2022

Accepted:

December 2022

Tables: 4

Figures: 1

References: 21

ORYGINALNY ARTYKUŁ NAUKOWY

Klasyfikacja JEL: D20, D60

Zgłoszony:

grudzień 2022

Zaakceptowany:

grudzień 2022

Tabele: 4

Rysunki: 1

Literatura: 21

Abstract

Subject and purpose of work: This study explores the characteristics of a social enterprise as laid down in the relevant act currently in force, and analyzes how the tendencies to normatively define a social enterprise have changed over the years with subsequent amendments and modifications of the applicable draft laws.

Materials and methods: The study is based on draft laws that concern social enterprises from respective years, as well as specialist literature concerning social entrepreneurship. A selective analysis of the market practice of social enterprises operating in Poland was also carried out.

Results: There is a clear discrepancy between and restriction of the definitions of a social enterprise provided in the Social Economy Act, as revealed in the analysis of the act itself, its drafting process and subsequent amendments, and taking into account the perspective of social enterprises as described in the relevant literature, as well as the activities of enterprises pursuing social goals.

Conclusions: On the one hand, the current definition of a social enterprise organizes this concept for administrative purposes, but on the other hand, it does not cover all entities having a real impact on social development.

Keywords: social economy, social innovations, social enterprise, act on the social economy

Streszczenie

Przedmiot i cel pracy: Celem artykułu jest charakterystyka przedsiębiorstwa społecznego jako wprowadziła obecna ustawa, a także jak na przestrzeni lat zmian i przekształceń zapisów projektów ustaw zmieniały się tendencje do normatywnego określania przedsiębiorstwa społecznego.

Materiały i metody: W artykule wykorzystano projekty ustaw o przedsiębiorstwie społecznym z poszczególnych lat, a także literaturę specjalistyczną z zakresu przedsiębiorczości społecznej. Ponadto przeprowadzona została selektywna analiza praktyki rynkowej w zakresie przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Wyniki: Analizę ustawy o ekonomii społecznej, proces jej zmian i tworzenia, perspektywę przedsiębiorstw społecznych przytaczanych w literaturze naukowej a także obserwację działalności przedsiębiorstw realizujących cele społeczne na rynku wskazuje na wyraźną rozbieżność i definicyjne zawężenie w ustawie definicji przedsiębiorstw społecznych.

Wnioski: Usytuowanie przedsiębiorstwa społecznego według obecnej koncepcji wprowadza porządek dla celów administracyjnych jednak z drugiej strony eliminuje podmioty, które mają realny wpływ na rozwój społeczny.

Słowa kluczowe: innowacje społeczne, ekonomia społeczna, przedsiębiorstwo społeczne, ustawa o ekonomii społecznej

Address for correspondence/ Adres korespondencyjny: prof. Jacek Brdulak, PhD (jacek.brdulak@sgh.waw.pl), College of Enterprise Sciences, Warsaw School of Economics, al. Niepodległości 162, 02-554 Warsaw; phone: 00 48 22 564 60 00; Ewelina Florczak, PhD, (ewelina.florczak@gmail.com), Faculty of Economics and Management, Lazarski University in Warsaw; ul. Świeradowska 43, 02-662 Warsaw; phone: +48 22 543 54 30

Journal included in: ERIH PLUS; AgEcon Search; AGRO; Arianta; Baidu Scholar; BazEkon; Cabell's Whitelist; CNKI Scholar; CNPIEC - cnpLINKer; EBSCO Discovery Service; EBSCO-CEEAS; EuroPub; Google Scholar; Index Copernicus ICV 2017-2020: 100,00; J-Gate; KESLI-NDL; MyScienceWork; Naver Academic; Naviga (Softweco); Polish Ministry of Science and Higher Education 2021: 20 points; Primo Central; QOAM; ReadCube; Semantic Scholar; Summon (ProQuest); TDNet; WanFang Data; WorldCat.

Copyright: © The Authors, 2022. **Publisher:** John Paul II University of Applied Sciences in Białą Podlaską, Poland.

Introduction

The year 2022 marks significant milestones in the history of social enterprises in Poland. On 5 August 2022, the Polish Senate passed the Act on social economy, which is the first legal act in Poland to formally and legally govern the operations of social enterprises. It introduced a social enterprise into Poland's socio-economic system and defined its status among the private, public and social sectors.

This study explores the notion of a social enterprise within the meaning of the relevant Act currently in force, and analyzes how the approach to the normative definition of a social enterprise has changed over the years with subsequent amendments and modifications introduced to the applicable draft act. Next, this paper confronts the formal definition of a social enterprise and the approach adopted in the economic theory, and provides examples of entities operating on the market, pursuing social goals within the scope of their activities.

This analysis seeks to explore how the Act on social economy in its current wording and the definition of a social enterprise laid down in this Act apply to the economic practice of economic entities pursuing social goals, and how the *acquis* concerning the economic theory and the social enterprise is reflected in the provisions of the Act.

Forging the definition of a social enterprise

Social entrepreneurship and social economy have already been widely embraced by the scientific discourse and economic practice, and their uptake has been particularly rigorous in Poland over the past twenty years, since Poland's accession to the European Union.

Ever since the social entrepreneurship began to take up its current shape, the definition of a social enterprise continued to raise some controversy (Brdulak, Florczak, Gardziński, 2021; Florczak, Gardziński, 2020, p.13-40; Brdulak, Florczak, 2020; Brdulak, Florczak, Gardziński, 2021; Brdulak, Florczak, 2011, p. 15 – 36). This resulted not only from the absence of legal regulations, but also from the different interpretations of the goals and pro-social activities of the relevant business entities. The basic difference was in the understanding of a social enterprise from the formal subject-matter perspective, in terms of specific legal forms (social cooperatives, foundations, associations conducting business activity). This approach, referred to as the "European", leads to formalization of the definition. An "American" approach broadly defines social enterprises as economic operators that pursue social

Wprowadzenie

Rok 2022 jest szczególnym okresem dla przedsiębiorstwa społecznego w Polsce. 5 sierpnia 2022 została przyjęta przez senat ustawa o ekonomii społecznej która po raz pierwszy w Polsce formalnie i prawnie definiuje przedsiębiorstwo społeczne i sytuuje jego pozycję w systemie społeczno-gospodarczym, a także określa jego relacje między sektorem prywatnym, publicznym i społecznym.

Celem artykułu jest analiza kontekstu przedsiębiorstwa społecznego jaki nadała mu obecna ustawa, a także jak na przestrzeni lat zmian i przekształceń zapisów projektów ustaw zmieniały się tendencje do normatywnego określania przedsiębiorstwa społecznego. Następnie w artykule zostanie dokonana konfrontacja między formalnymi zapisami definicji przedsiębiorstwa społecznego, a podejściem jaki określa teoria ekonomii, a także przykładami podmiotów w praktyce gospodarczej realizujących cele społeczne w ramach swojej działalności.

Niniejsza analiza zmierza do odpowiedzi na pytanie badawcze jak obecny kształt ustawy o ekonomii społecznej i zawarta w nim definicja przedsiębiorstwa społecznego odnosi się do praktyki gospodarczej podmiotów gospodarczych realizujących cele społeczne, a także jak dotychczasowy dorobek teorii ekonomii i przedsiębiorstwa społecznego został uwzględniony w zapisach ustawy.

Kształtowanie definicji przedsiębiorstwa społecznego

Przedsiębiorczość społeczna i ekonomia społeczna została już powszechnie przyjęta do dyskursu naukowego i praktyki gospodarczej, a intensyfikacja tego procesu jest szczególnie widoczna w Polsce od 20 lat – od momentu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Od samego początku poszukiwania miejsca i systematyki przedsiębiorczości społecznej miał miejsce dylemat definicyjny przedsiębiorstwa społecznego (Brdulak, Florczak, Gardziński, 2021; Florczak, Gardziński, 2020, s.13-40; Brdulak, Florczak, 2020; Brdulak, Florczak, Gardziński, 2021; Brdulak, Florczak, 2011, s. 15 – 36). Wynikał on nie tylko z braku unormowania prawnego, ale również z różnych interpretacji celów i działań prospołecznych podmiotów gospodarczych. Podstawową różnicą w podejściu było pojmowanie przedsiębiorstw społecznych w ujęciu podmiotowym tj. ze względu na określone formy prawne (spółdzielnie socjalne, fundacje, stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą). Takie podejście, określane jako „europejskie” sprowadza do formalizacji definicyjnej. Z drugiej strony w literaturze funkcjonuje tzw. „podejście amerykańskie”, które szeroko definiuje przedsiębiorstwa społeczne,

goals as part of their economic activity, regardless of their legal form.

According to one of the common definitions coined by the Social Enterprise Alliance, a social enterprise is an organization that "addresses basic unmet needs and solves social (or environmental) problems through a market-driven approach" (<https://socialbusinessdesign.org/what-is-a-social-enterprise>).

This approach primarily highlights the outcomes of the company's operations and the impact it has on its environment.

In other interpretations of the definition of a social enterprise, the business-like nature and the focus on the resources of a social enterprise come to the fore, which is perfectly justified in the market conditions in which these entities operate. A social enterprise is an entity that seeks both economic stability and social impact, therefore it needs to acquire and maintain resources that enable it to both fulfill its social mission and satisfy key stakeholders (Doherty, 2014, p. 417). The definition of social entrepreneurship can also be mentioned.

Social entrepreneurship is a process through which specific types of actors – "social entrepreneurs" – create and develop organizations, either social enterprises or other types of organizations. It also covers a broad set of initiatives with a social impact component in a spectrum ranging from for-profit to non-profits organizations (<https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>).

P. C. Brinckerhoff can be named among a multitude of foreign researchers exploring the definition of a social enterprise (Brinckerhoff, 2020), R. Ridley-Duff R., M. Bull M. (Ridley-Duff, Bull, 2011), H. Haugh, P. Robson, J. Hagedoorn, K. Sugar (Haugh, Robson, Hagedoorn, Sugar, 2022).

Profit is another category that defines a social enterprise. In this aspect, a social enterprise is an entity of the social economy whose main objective is to exert a social impact and not to generate profits solely for its owners or shareholders. Although it operates by providing goods and services in an entrepreneurial and innovative way, it uses its profits primarily to achieve social objectives. It is managed in an open and responsible manner, and it specifically engages employees, consumers and stakeholders to whom its commercial activities directly apply.

bez względu na formę prawną – podmioty, które realizują cele społeczne w ramach swojej działalności gospodarczej.

Jedną z powszechnych definicji jest ta określona przez The Social Enterprise Alliance – przedsiębiorstwo społeczne to organizacja która realizuje swoją podstawową misję społeczną i środowiskową przy użyciu biznesowych metod prowadzenia działalności (<https://socialbusinessdesign.org/what-is-a-social-enterprise>).

Takie podejście akcentuje w pierwszej kolejności rezultaty działalności przedsiębiorstwa i jego wpływ na otoczenie.

Spotkać można się z interpretacją, która zaznacza biznesowo-zasobowy charakter przedsiębiorstwa społecznego – co jak najbardziej jest uzasadnione w warunkach rynkowych, w których te podmioty funkcjonują. Wówczas przedsiębiorstwo społeczne to jednostka, która poszukuje zarówno stabilności gospodarczej i osiągnięcia skutków społecznych, dlatego potrzebuje zdobyć i utrzymać zasoby, które umożliwiają jej zarówno spełnienie misji społecznej, jak i zaspokojenie kluczowych interesariuszy działalności gospodarczej (Doherty, 2014, s.417). Wyodrębnić również można definicję samej przedsiębiorczości społecznej.

Przedsiębiorczość społeczna to proces, w ramach którego określone typy podmiotów – „przedsiębiorcy społeczni” – tworzą i rozwijają organizacje, które mogą być przedsiębiorstwami społecznymi lub organizacjami innego rodzaju. Wyznacza również dziedzinę obejmującą szeroki zestaw inicjatyw o wymiarze wpływu społecznego w spektrum od nastawionych na zysk po organizacje non-profit (<https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>).

Wśród zagranicznych przedstawicieli kierunków badawczych zajmujących się definiowaniem przedsiębiorstwa społecznego można wymienić P. C. Brinckerhoff (Brinckerhoff, 2020), R. Ridley-Duff R., M. Bull M. (Ridley-Duff; Bull, 2011), H. Haugh, P. Robson, J. Hagedoorn, K. Sugar (Haugh, Robson, Hagedoorn, Sugar, 2022).

Kolejnym aspektem definiującym przedsiębiorstwo społeczne może być kategoria zysku. W tym przypadku przedsiębiorstwo społeczne jest podmiotem gospodarki społecznej, którego głównym celem jest wywieranie wpływu społecznego, a nie osiąganie zysków dla ich właścicieli lub udziałowców. Działa, dostarczając na rynek towary i usługi w sposób przedsiębiorczy i innowacyjny, a swoje zyski wykorzystuje przede wszystkim do realizacji celów społecznych. Jest zarządzane w sposób otwarty i odpowiedzialny, a w szczególności angażuje pracowników, konsumentów i interesariuszy, na które ma wpływ jej działalność komercyjna.

The standpoint of the European Commission should be also mentioned in this context. In fact, the Commission uses the term 'social enterprise' to cover the following types of business (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>):

- Those for who the social or societal objective of the common good is the reason for the commercial activity, often in the form of a high level of social innovation,
- Those whose profits are mainly reinvested to achieve this social objective,
- Those where the method of organization or the ownership system reflects the enterprise's mission, using democratic or participatory principles or focusing on social justice.

There is no single legal form of a social enterprise. Many social enterprises operate in the form of social cooperatives, some are registered as private companies limited by guarantee, some are mutual, and a lot of them are non-profit-distributing organizations like provident societies, associations, voluntary organizations, charities or foundations.

To recap, it can be concluded that a social enterprise refers to a business entity whose main purpose is to achieve specific social objectives, and uses a commercial structure to run the organization. Social enterprises usually attempt to make a strong societal impact while maximizing their profit as well, which is then used to fund their social programs. (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>)

Dla celów niniejszych rozważań ważne jest również stanowisko Komisji Europejskiej. Komisja używa terminu „przedsiębiorstwo społeczne” w odniesieniu do następujących rodzajów działalności (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>):

- tych, dla których cel społeczny lub społeczny motywem dobra wspólnego jest powodem działalności komercyjnej, często w postaci wysokiego poziomu innowacyjności społecznej,
- te formy działalności, których zyski są głównie reinwestowane w realizację tego celu społecznego,
- a także takie organizacje, w których sposób organizacji lub system własności odzwierciedla misję przedsiębiorstwa, stosując zasady demokratyczne lub partycypacyjne lub koncentrując się na sprawiedliwości społecznej.

Nie ma wskazanej jednej formy prawnej dla przedsiębiorstw społecznych. Wiele przedsiębiorstw społecznych działa w formie spółdzielni socjalnych, niektóre są zarejestrowane jako prywatne spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a wiele z nich to organizacje non-profit, takie jak towarzystwa opiekuńcze, stowarzyszenia, organizacje wolontariackie, organizacje charytatywne lub fundacje.

Podsumowując powyższe poglądy definicyjne można uznać, że przedsiębiorstwo społeczne odnosi się do podmiotu gospodarczego, którego głównym celem są określone cele społeczne, a do prowadzenia organizacji wykorzystuje strukturę komercyjną. Przedsiębiorstwa społeczne zazwyczaj próbują wywrzeć silny wpływ na społeczeństwo, jednocześnie maksymalizując swoje przychody, które są następnie wykorzystywane do finansowania ich programów społecznych. (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>)

The process of drawing up the Act on social enterprise in Poland

Creating the definition of a social enterprise in Poland coincides with the introduction of legislative regulations in this area to the Polish law. Therefore, in order to understand the very specific approach to the definition of a social enterprise, it is necessary to examine the draft act concerning the concepts of social economy and social enterprise and how they have changed as the definition of a social enterprise have taken its shape in Poland.

The first draft of the Act was proposed in 2011 (https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/files/pozytek/ekonomia_spol/ustawa_ps_projekt.pdf) and mentioned the following distinctive features of a social enterprise:

- 1. Operations of a consultative & advisory body** – this is the first determinant of a social enterprise to highlight its participative governance feature.

Proces tworzenia ustawy o przedsiębiorstwie społecznym w Polsce

Budowanie definicji przedsiębiorstwa społecznego w Polsce jest związane z wprowadzaniem regulacji legislacyjnych do polskiego prawa. Dlatego też, aby zrozumieć podejście do definicji przedsiębiorstwa społecznego należy prześledzić jakie na przestrzeni lat obecne były propozycje do ustawy i ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społecznego i jak ulegały zmianom w kontekście budowania definicji przedsiębiorstwa społecznego na gruncie polskim.

Pierwszy projekt ustawy został zaproponowany w 2011 roku (https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/files/pozytek/ekonomia_spol/ustawa_ps_projekt.pdf) i widoczne są w nim następujące elementy definiujące przedsiębiorstwo społeczne:

- 1. Funkcjonowanie organu konsultacyjno-doradczego** – jest to pierwszy element nawiązujący do partycypacyjnego sposobu funkcjonowania

This was explicitly mentioned in the definition of EMES. This body is composed of: *"...representatives of employees, other employed individuals and volunteers providing services to the enterprise, as well as representatives of regular recipients of the enterprise's goods or services (users, beneficiaries)..."*. It is set up in order to give opinions on the principles of operation of a social enterprise and its strategy.

2. Allocation of profits in a social enterprise – this is another major indicator of a social enterprise included in its definition. According to the discussed draft act, at least 10% of the profits were to be allocated to the implementation of activities for the benefit of the local community, and the remaining part of the profits was at the disposal of the enterprise.

3. The purpose of establishing a social enterprise – a social enterprise may be established solely for the purpose of professional reintegration (while employing at least 50% of people at risk of social exclusion, or 30% of individuals with a moderate or severe degree of disability). **Or for the provision of social assistance services, including for the elderly, disabled people and people with mental disorders, childcare services, educational services, including pre-school care, and social housing services.** Cultural services were also taken into account in this draft version of the Act.

4. Salary caps – up to three times the average monthly salary in the enterprise sector announced by the Central Statistical Office for the previous year.

5. Setting up the Chamber of Social Enterprises – the Act proposed that a Chamber of Social Enterprises be established to control the activities of social enterprises.

Another draft version of the Act was put forward in 2015. In this draft version, modifications were introduced to the following criteria:

1. Consultative & advisory body – this draft version of the Act maintained the rules for the establishment and operation of this body, with the exception of some micro-enterprises and social cooperatives.

2. Allocation of profits in a social enterprise – The requirement to allocate at least 10% of the profits to the social mission was maintained, but the allocation options were expanded to include public benefit activities, activities for the benefit of the employees, or public benefit activities conducted by an entity other than a social enterprise. The remaining share of the profit can be spent on the statutory goals of a social enterprise or its development.

przedsiębiorstwa. Wprost była mowa o tym w definicji EMES. W skład organu wchodzi: *„...przedstawiciele pracowników, innych zatrudnionych osób i wolontariuszy udzielających świadczeń przedsiębiorstwu, jak również mogą wchodzić przedstawiciele stałych odbiorców towarów lub usług przedsiębiorstwa (użytkowników, beneficjentów)..."* i jego celem jest opiniowanie zasad działania przedsiębiorstwa społecznego i jego strategii.

2. Kryterium przeznaczania zysku w przedsiębiorstwie społecznym – to kolejne ważne kryterium w konstruowaniu definicji. W omawianej propozycji przyjęto, że została ustanowiona granica przeznaczania min. 10% zysku na realizację działań na rzecz społeczności lokalnej, pozostała część ma pozostać w przedsiębiorstwie

3. Cel utworzenia przedsiębiorstwa społecznego – przedsiębiorstwo może być założone wyłącznie na celu zawodowej reintegracji (z uwzględnieniem zatrudnienia min. 50% osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, lub 30% z umiarkowanym lub znacznym stopniem niepełnosprawności). **Lub w zakresie realizacji usług w zakresie pomocy społecznej, w tym dla osób w podeszłym wieku, osób niepełnosprawnych i osób z zaburzeniami psychicznymi, usług opieki nad dziećmi, usług edukacyjnych w zakresie opieki przedszkolnej oraz usług w zakresie budownictwa socjalnego.** Na tym etapie tworzenia ustawy brano również pod uwagę usługi w zakresie kultury.

4. Limity wynagrodzeń – do trzykrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego GUS za rok poprzedni.

5. Powołanie Izby Przedsiębiorstw Społecznych – W ramach ustawy zostało zaproponowane powołanie do życia Izba Przedsiębiorstw Społecznych, której zadaniem miała być kontrola działalności przedsiębiorstw społecznych

Kolejnym etapem powstawania ustawy była propozycja z 2015 roku. W przedstawionej wersji zauważyć można wprowadzane modyfikacje w ramach omawianych kryteriów:

1. Organ konsultacyjny – doradczy – utrzymane jest powołanie organu i zakres jego funkcji z wyłączeniem niektórych przypadków mikroprzedsiębiorstw i spółdzielni socjalnych.

2. Kryterium przeznaczania zysku w przedsiębiorstwie społecznym – Została utrzymana granica min. 10%, lecz rozwinęciu uległo przeznaczenie dochodu na działalność pożytku publicznego, na działalność na rzecz zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym osób, lub na działalność pożytku publicznego prowadzoną przez inny niż przedsiębiorstwo społeczne podmiot. w pozostałej części na rozwój. W pozostałej części przeznacza się dochód na cele przedsiębiorstwa społecznego lub na jego rozwój.

3. The purpose of establishing a social enterprise

The purpose of professional reintegration was maintained, while the range of social services that a social enterprise can provide has been extended to include childcare, kindergartens, mental care and support for the disabled.

4. Salary caps – as in the previous draft version of the Act.

5. Setting up the Chamber of Social Enterprises – the provisions concerning the Chamber of Social Enterprises have been significantly extended.

The next version of the Act was introduced in 2021. It continued to evolve in its approach to formulating the definition and status of a social enterprise. Specific guidelines and the introduction of changes to other elements of the structure of a social enterprise are noteworthy.

1. Consultative & advisory body – as in the previous draft version of the Act.

2. Allocation of profit in a social enterprise – the following amendment was introduced: *"A social enterprise does not distribute the profit or balance sheet surplus obtained from the business activities performed among its members, shareholders, stakeholders or employees."*

3. The purpose of establishing a social enterprise

The purpose of professional reintegration was maintained, while the scope of services was reduced to the general scope of services as laid down in the formally adopted definitions of social services in the Act of 2019.

4. Salary caps were deleted.

5. The concept of establishing the Chamber of Social Enterprises was deleted, supervision over social enterprises was entrusted to a Voivode (governor of a voivodeship).

6. Support instruments for a social enterprise, and cooperation with local government units as regards social services provided by social enterprises have been significantly extended.

Final draft version of the Act

Involvement of people into the operations of the enterprise and their social reintegration, and the provision of products and services for marginalized groups are the distinguishing features of social enterprises. Social innovation, understood as the ability to solve economic and social problems, is another important attribute of social enterprises. Through innovation, social enterprises in Poland pursue their social policy objectives. Therefore, in

3. Cel utworzenia przedsiębiorstwa społeczne-

go. Utrzymany został cel reintegracji zawodowej, natomiast rozwinęciu uległ zakres usług społecznych, które przedsiębiorstwo społeczne może realizować - opieka nad dziećmi, prowadzenie przedszkoli, ochrona zdrowia psychicznego i wsparcia niepełnosprawnych.

4. Limity wynagrodzeń – zapis został utrzymany w takim zakresie jak w poprzedniej wersji.

5. Powołanie Izby Przedsiębiorstw Społecznych. – znacznemu rozwinęciu uległy zapisy dotyczące zagadnienia tematyki Izby Przedsiębiorstw Społecznych

Kolejna wersja ustawy wprowadzona została w 2021 roku. Zaobserwować można było dalszy etap ewolucji w kontekście do podejścia formułowania definicji i pozycji przedsiębiorstwa społecznego. Na uwagę zwraca utrzymanie poszczególnych wytycznych i wprowadzanie zmian do pozostałych elementów konstrukcji przedsiębiorstwa społecznego.

1. Organ konsultacyjny – doradczy – został utrzymany w dotychczasowej wersji

2. Kryterium przeznaczania zysku w przedsiębiorstwie społecznym – Została wprowadzona znaczna zmiana sprowadzająca się do wskazania, że *„...przedsiębiorstwo społeczne nie przeznacza zysku lub nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności gospodarczej do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy lub pracowników...”*

3. Cel utworzenia przedsiębiorstwa społecznego.

Utrzymany został cel reintegracji zawodowej, natomiast zakres usług sprowadzono do ogólnego zakresu przyjętych formalnie definicji usług społecznych w ustawie z 2019 roku.

4. Limity wynagrodzeń zostały usunięte

5. Została usunięta koncepcja powołania Izby Przedsiębiorstw Społecznych, nadzór nad przedsiębiorstwami społecznymi powierzono instytucji Wojewody.

6. Znacznie rozwinęto w opisie instrumenty wsparcia przedsiębiorstwa społecznego i współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji usług społecznych przez przedsiębiorstwa społeczne.

Ostateczna wersja ustawy

Specyfika funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych to włączanie ludzi do pracy i usamodzielnienie, realizacja produktów i usług dla grup marginalizowanych. Ważnym aspektem jest również innowacyjność społeczna, którą przypisuje się przedsiębiorstwom społecznym w zakresie rozwiązywania problemów ekonomiczno-społecznych. Innowacyjność przedsiębiorstw społecznych jest w polskim systemie wykorzystywana do realizacji polityki społecznej. Dlatego

2021, the government introduced a broad range of operations that can be carried out by social enterprises under the *National Program for the Development of Social Economy until 2030. The Economy of Social Solidarity*, as well as in the *Strategy for Responsible Development*. In accordance with the *Strategy for Responsible Development*, the role of social economy has been underlined in:

- Specific objective I *Sustainable economic growth based increasingly on knowledge, data and organizational excellence* in the area of: Small and medium-sized enterprises, New models of operation: the importance of support for the entities of social and solidary (cooperative) economy was recognized,
- specific objective II *Socially sensitive and territorially cohesive development*, in the area of: Social cohesion, Active pro-family policy, Improved access to services, including social and health services, Support for groups at risk of poverty and exclusion, and ensuring consistency in the activities for social integration, labor market making full use of the human resources potential for the development of Poland. In particular, the focus was on “*improved access to services, including social and health services; supporting groups at risk of poverty and exclusion and ensuring consistency in the activities for social integration.*”

In order to achieve these goals, specifically in terms of the acquisition of EU funds, it became mandatory to codify the status and operations of social enterprises through legal acts. The Act on Social Economy of 5 August 2022 has specifically contributed to the recognition of social enterprises in Poland, at least in formal terms (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001812>). One of the main objectives of the Act was to formalize the definition of a social enterprise in Poland, as well as to ascertain its status in relation to the support provided by the central government and local government units. In its current form, the Act delineates the status of a social enterprise against the background of macroeconomic development policy. In one of key provisions, the Act allows to classify social enterprises both entities conducting economic activities, but also non-governmental organizations pursuing paid statutory activities:

Article 3. 1. *A social economy entity referred to in Art. 2 clause 5 item a and items d-f, and a unit that forms a social economy entity can be recognized as a social enterprise provided that it pursues:*

- 1) *paid public benefit activity as referred to in art. 8 clause 1 of the Act of 24 April 2003 on Public Benefit and Volunteer Work,*
- 2) *business activity as referred to in art. 3 of the Act of 6 March 2018 - Entrepreneurs' Law (Journal of Laws of 2021, items 162 and 2105 and Journal of Laws of 2022, items 24 and 974),*

też dokumenty na szczeblu rządowym wprowadziły istotny zakres funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych w 2021 roku w ramach *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*, a także w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Zgodnie ze *Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* rola ekonomii społecznej została podkreślona w:

- celu szczegółowym I *Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną*, w obszarze: Małe i średnie przedsiębiorstwa, Nowe modele działania: wskazano na potrzebę wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej (spółdzielczej),
- celu szczegółowym II *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*, w obszarze: Spójność społeczna, Aktywna polityka prorodzinna, Poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych, Wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej, rynek pracy wykorzystujący potencjał zasobów ludzkich dla rozwoju Polski. Zwrócono tam uwagę w szczególności na „*poprawę dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych; wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej.*”

Do realizacji wyznaczonych celów, szczególnie w aspekcie możliwości finansowania środkami unijnymi konieczne stało się prawne usankcjonowanie przedsiębiorstw społecznych w polskim ustawodawstwie. Szczególnej roli rozwojowi przedsiębiorstw społecznych w Polsce – co najmniej na poziomie formalnym ma nadać *Ustawa o ekonomii społecznej z 5 sierpnia 2022 roku* (<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001812>). Jednym z głównych celów ustawy jest formalizacja definicji przedsiębiorstwa społecznego w Polsce, a także określenie jego miejsca również w relacji wsparcia ze strony szczebla rządowego i samorządowego. Ustawa w takim kształcie wskazuje na pozycję kategorii przedsiębiorstwa społecznego w celach makroekonomicznej polityki rozwojowej.

Istotnym zapisem jest możliwość nadania statutu przedsiębiorstwa społecznego zarówno podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą, ale również ujęto tu organizacje pozarządowe prowadzące odpłatną działalność statutową:

Art. 3. 1. Status przedsiębiorstwa społecznego mogą posiadać podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d-f, oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej, prowadzące:

- 1) *działalność odpłatną pożytku publicznego, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,*

3) *other paid activities meeting the conditions set out in clause 2, art. 4 clause 1, and art. 5–9.*

In addition to the form of activity that is specific for social enterprises, including non-governmental organizations, the Act defines the following objectives of a social enterprise:

Article 4. 1. Activities of a social enterprise serve to promote local development and is intended to provide:

- 1) *social and professional reintegration of persons at risk of social exclusion or*
- 2) *provision of social services.*

2. *Operations related to social and professional reintegration for the benefit of the employees of a social enterprise are implemented as part of the economic activities carried out by a social enterprise.*

A social enterprise has a specific employment structure. Consequently, a formal requirement was introduced regarding employment, as well as the employment of individuals vulnerable to social risks.

Article 5. 1. *A social enterprise shall employ at least 3 individuals on the basis of an employment contract or a cooperative employment contract. Each of these persons is employed for at least the equivalent of half-time job.*

2. *At least 30% of all employees of a social enterprise operating for the purpose referred to in art. 4 clause 1 item 1 are individuals at risk of social exclusion, performing work on the basis of an employment contract or a cooperative employment contract. Each of the persons threatened by social exclusion is employed for at least the equivalent of half-time job.*

A social enterprise is also distinct in the fact that as it creates individual reintegration plans for employees for whom a support instrument has been provided. This provision establishes clear additional attributes of an enterprise as an economic entity. Apart from its economic activities and the generation of direct income, a social enterprise pursues the objectives of social reintegration of its employees and also focuses on their professional reintegration.

It also sets up a consultative body as a means to ensure that the employees participate in the management processes (participatory management) – this provision was included in all draft act.

Article 7. 1. *A social enterprise sets up a consultative & advisory body composed of all employees working for this enterprise.*

2. *If there are more than 10 individuals as referred to in clause 1, the consultative & advisory body may consist of no fewer than 3 representatives of these individuals.*

3. *The consultative & advisory body shall be specifically authorized to:*

- 1) *examine and voice an opinion about the social enterprise's performance, at least on an annual basis;*

2) *działalność gospodarczą, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 i 2105 oraz z 2022 r. poz. 24 i 974),*

3) *inną działalność o charakterze odpłatnym – jeżeli spełniają warunki określone w ust. 2, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–9.*

Poza formą działalności, która włącza w zakres przedsiębiorstw społecznych, również organizacje pozarządowe w sposób istotny ustawa określa cele działalności przedsiębiorstwa społecznego:

Art. 4. 1. Działalność przedsiębiorstwa społecznego służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu:

- 1) *reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub*
- 2) *realizację usług społecznych.*

2. *Działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej realizowane na rzecz osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym nie są wykonywane w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorstwo społeczne.*

Istotną cechą która ma wyróżniać przedsiębiorstwa społeczne to ich struktura zatrudnienia. W związku z tym został wprowadzony formalny wymóg dotyczący zatrudnienia, a także zatrudnienia osób z tzw. zagrożenia społecznego.

Art. 5. 1. *Przedsiębiorstwo społeczne zatrudnia co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób jest zatrudniona w wymiarze co najmniej 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy.*

2. *W przedsiębiorstwie społecznym działającym w celu, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, co najmniej 30% ogółu osób zatrudnionych stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zatrudniona w wymiarze co najmniej 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy.*

Cechy, które dodatkowo określają przedsiębiorstwo społeczne, to przede wszystkim tworzenie indywidualnych planów reintegracyjnych dla pracowników dla których został udzielony instrument wsparcia. Zapis ten wskazuje na wyraźne dodatkowe cechy jakie w ekonomii przedsiębiorstwo jako podmiot realizuje. Poza działalnością gospodarczą i bezpośrednim generowaniu przychodów przedsiębiorstwo społeczne pełni cele związane z socjalizacją pracowników i ich integracją zawodową

Kolejną cechą jest powstanie w przedsiębiorstwie organu konsultacyjnego, odnoszącego się do partycypacyjnego udziału pracowników w procesach zarządzania. – zapis ten utrzymany został w całym procesie tworzenia ustawy.

Art. 7. 1. *Przedsiębiorstwo społeczne posiada organ konsultacyjno-doradczy, w którego skład wchodzi wszystkie osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie.*

- 2) voice an opinion about the work regulations or the principles of work organization as set up by the social enterprise, and the proposed changes in this regard;
- 3) voice an opinion about the planned activities of the social enterprise, including in the field of social and professional reintegration.

Participatory management, or the employees' involvement in decision-making, planning, and operational and strategic management is an important aspect of the European/continental model of a social enterprise. Also, non-profit activity constitutes the essence of a social enterprise, as defined in the Act. This is why the Act includes a set of clearly defined rules for non-distribution of the company's profit among its shareholders.

Article 9. 1. *A social enterprise does not distribute the profit or balance sheet surplus obtained in the course of carrying out its business, as referred to in art. 3 clause 1, among its members, shareholders, stakeholders or employees.*

The supervision over social enterprises is vested in a voivode (governor of a voivodeship). In its final version, the Act also specifies in detail that the development of social economy is supported by public administration bodies and local government units.

These provisions define – in formal and administrative terms – the nature and status of a social enterprise. In a nutshell, a social enterprise is distinguished by its function (social and professional reintegration), the provision of social services, the structure of employment and management, and the allocation of profit obtained from its economic activity.

Social enterprise – provisions of the Act against the background of economic practice and the theory of economics – preliminary indications

The main conclusions that can be drawn from the definition of a social enterprise as laid down by the new Act are as follows:

1. The category of a social enterprise has been introduced as a status. This means that the status of a social enterprise is not universally assigned to all non-profit companies, social cooperatives or non-governmental organizations conducting economic activity, even if they pursue social goals as defined in their statute.

2. Jeżeli liczba osób, o których mowa w ust. 1, przekracza 10, organ konsultacyjno-doradczy może składać się z przedstawicieli tych osób w liczbie nie mniejszej niż 3.

3. Do kompetencji organu konsultacyjno-doradczego należy w szczególności:

- 1) zapoznanie się nie rzadziej niż raz w roku z wynikami działalności przedsiębiorstwa społecznego oraz wyrażanie opinii w tym zakresie;
- 2) opiniowanie regulaminu pracy lub zasad organizacji pracy ustalanych przez przedsiębiorstwo społeczne oraz proponowanych zmian w tym zakresie;
- 3) opiniowanie planowanych działań przedsiębiorstwa społecznego, w tym na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.

Udział pracowników w decyzjach, tworzeniu planów, zarządzaniu operacyjnym i strategicznym jest istotnym założeniem w europejskim/kontynentalnym modelu przedsiębiorstwa społecznego. Ponadto to co stanowi o istocie przedsiębiorstwa społecznego według ustawy, to jego działalność non-profit. Stąd wyraźne zapisy o a braku możliwości podziału zysku przedsiębiorstwa pomiędzy swoich udziałowców.

Art. 9. 1. Przedsiębiorstwo społeczne nie przeznacza zysku *albo* nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności, o której mowa w art. 3 ust. 1, do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby w nim zatrudnione.

Nadzór nad przedsiębiorstwami społecznymi będzie sprawowany przez Wojewodę. Ustawa w swojej ostatecznej postaci szczegółowo określa również wsparcie rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej i samorządowej.

Powyższe zapisy określają już w sposób formalno-administracyjny charakter i miejsce przedsiębiorstwa społecznego. Podsumowując główne wytyczne, specyfikę przedsiębiorstwa społecznego należy odnieść do jego funkcji (reintegracji społeczno-zawodowej), realizacji usług społecznych, struktury zatrudnienia i zarządzania i celów przeznaczania zysku z działalności gospodarczej.

Przedsiębiorstwo społeczne – założenia ustawy a praktyka gospodarcza i teoria ekonomii – wstępne przesłanki

Główne wnioski jakie można wysunąć powołując się na budowanie definicji przedsiębiorstwa społecznego w oparciu o nową ustawę to:

1. Kategoria przedsiębiorstwa społecznego została wprowadzona jako status. W zawiązku z tym nie wszystkie spółki non profit, spółdzielnie socjalne, czy organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą będą automatycznie przedsiębiorstwami społecznymi, nawet w przypadku gdy realizują cele społeczne zgodnie ze swoim wewnętrznym statutem.

2. The status of a social enterprise is assigned in an administrative procedure by a voivode, provided that an organization meets specific criteria. A voivode will also supervise whether a social enterprise continues to qualify as such to maintain its status.

3. Hence, the definition of a social enterprise has been significantly restricted, as was the range of organizations qualifying as social enterprises. Some of organizations no longer qualify as such, despite being previously generally recognized as social enterprises.

4. In terms of social and professional reintegration, framework terms have been established concerning the employment structure of people who are threatened by social exclusion. Accordingly, a social enterprise has to employ at least 30% of workers threatened by social exclusion – this threshold value has been lowered compared to the previous draft acts.

5. Professional reintegration or the provision of social services are recognized as inherent to a social enterprise, which reflects the European concept of a social enterprise. Social services are generally broadly defined in accordance with the Act on the operations of social service centers (the Act no longer includes any list of social services classified as such).

6. Provisions were added that apply to entities which received financial support, e.g. an individual reintegration plan shall be developed and implemented for each person employed in a social enterprise whose employment has been supported by public funds.

7. The new definition of a social enterprise introduces formal provisions on democratization and participatory management. This can be traced back to the European concept of a social enterprise.

8. There are no provisions on the allocation of profits for social purposes. Profit retention or profit investment options have been added.

9. There is a wide-ranging support for social enterprises provided by central and local government administration bodies, which indicates that social enterprises are closely affiliated to and involved in active social policy.

10. The role of social enterprises in the context of the development policy at the national and regional level – as determined by the regulations on strategic development, including Sustainable Development Strategy, Long-term National Development Strategy. Poland 2030. Third Wave of Modernity.

The analysis of the provisions of the Act revealed specific shortcomings and discrepancies in relation to the existing science and the public discourse, also in the international dimension:

– social enterprises are geared towards innovative activities (Dacin, Dacin, Materar, 2010), whereas their business performance and the impact of such activities concern the social dimension,

2. Statut będzie nadany administracyjnie przez wojewodę po spełnieniu określonych zasad. Wojewoda będzie również sprawował nadzór nad zachowaniem statusu przez przedsiębiorstwa społeczne.

3. W związku z tym można zauważyć znaczne zawężenie definicji i podmiotów tworzących przedsiębiorstwa społeczne, wykluczając nawet te, które do tej pory były za nie powszechnie uważane.

4. W przypadku funkcji reintegracyjnej zostały ustanowione ramy w procentowym zatrudnieniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Udział ten stanowi 30 % - próg się obniżył w porównaniu do wcześniejszych zapisów propozycji ustaw.

5. Utrzymane jest europejskie podejście do ujęcia przedsiębiorstwa społecznego w ramach reintegracji zawodowej lub realizacji usług społecznych. Usługi w tym zakresie są traktowane szeroko zgodnie z ustawą o działalności centrów usług społecznych (nie ma już enumeratywnie wydzielonych rodzajów usług).

6. Wprowadzone zostały dodatkowe regulacje w kontekście podmiotów, które otrzymały wsparcie finansowe np. plany reintegracyjne dla pracowników na rzecz których została przekazana dotacja.

7. W nowej definicji przedsiębiorstwa społecznego wprowadza się formalne zapisy demokratyzacji i partycypacji w zarządzaniu. Jest to szczególnie nawiązanie do europejskiego postrzegania przedsiębiorstwa społecznego.

8. Brak zapisów o przeznaczaniu zysku na cele społeczne. Wprowadza się założenie zatrzymania zysku w przedsiębiorstwie lub inwestowanie.

9. Szeroki zakres wsparcia przez organy administracji rządowej i samorządowej, który wskazuje na wyraźną przynależność przedsiębiorstw społecznych do aktywnej polityki społecznej.

10. Wpisanie przedsiębiorstw społecznych w politykę rozwojową kraju i regionów – warunkują to zapisy w strategicznych dokumentach rozwoju np. Strategia Odpowiedzialnego lub Rozwoju, Długookresowa Strategia rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności.

Biorąc pod uwagę powyższą analizę zapisów ustawy można wskazać na braki i rozbieżności w odniesieniu do dotychczasowych założeń na polu nauki i dyskursu publicznego – również w skali międzynarodowej:

- przedsiębiorstwo społeczne nastawione są na działania innowacyjne (Dacin, Dacin, Materar, 2010), których rezultaty i wpływ dotyczy wymiaru społecznego,
- przedsiębiorca społeczny ukierunkowany jest na realizację idei wyrażonej w misji społecznej, która daje organizacji stabilne warunki programowania działalności organizacji (Zahra, Gedajlovic, Neubaum, Shulman, 2009),

- przedsiębiorstwo społeczne jest postrzegane jako specyficzny sposób działalności społecznej, która odpowiada na potrzeby społeczne, funkcjonuje w ramach mechanizmu rynkowego, dąży do

- a social entrepreneur is focused on the implementation of a social mission, which provides the organization with stable conditions for programming its future activities (Zahra, Gedajlovic, Neubaum, Shulman, 2009),

- a social enterprise is perceived as a specific form of social activity that responds to social needs, operates within the market setting, and strives to generate profit as a means to achieve social goals,

- three perspectives for identifying social enterprises are indicated (Starnawska, 2015) (earned income – allocating the earned income to the implementation of a social mission; social innovation; and the EMES concept featuring 4 economic criteria and 5 social criteria).

From the American perspective, the concept of a social enterprise also involves the concept of **hybridity** as the starting point (i.e. a wide spectrum of entities are recognized as social enterprises, created to pursue economic and social goals combined in various configurations). From the perspective of hybridity, a wider range of organizations are recognized as social enterprises, all of which essentially differ in three main aspects: **motive, responsibility, and the allocation of income**. As a hybrid organization focused on both social and economic goals, a social enterprise has the following properties (Alter, 2007):

- it uses tools and means that are typical for commercial activities to achieve social goals,
- uses both social and commercial capital and production techniques;
- it generates social and economic values,
- the income obtained from commercial activities is allocated to cover the costs of social programs,
- it monitors the financial performance as well as social impact,
- it achieves financial goals in a way that contributes to the public good,
- its strategy is geared towards the implementation of a social mission.

This wide approach to social entrepreneurship is presented in Table 1.

generowania przychodów jako narzędzia realizacji celów społecznych,

- wskazuje się przy tym na trzy perspektywy identyfikacji przedsiębiorstw społecznych (Starnawska, 2015) (szkoła uzyskanych dochodów – przeznaczanie uzyskanych dochodów na realizację misji społecznej; - szkoła innowacji społecznych; - szkoła związana z koncepcją EMES – wskazująca na 4 kryteria ekonomiczne i 5 społecznych).

Przywołując amerykańską perspektywę interpretacji przedsiębiorstw społecznych, jako punkt wyjścia wskazuje się **pojęcie hybrydowości** (czyli uznawania szerokiego spektrum podmiotów, powstałych przez łączenie w różnych konfiguracjach celów ekonomicznych i społecznych). W kontekście perspektywy hybrydowej ujmowane są jako przedsiębiorstwa społeczne również inne organizacje różniące się specyfiką trzech aspektów: **motywu, odpowiedzialności i wykorzystywania dochodu**. Przedsiębiorstwo społeczne, jako organizacja hybrydowa nastawiona na jednoczesną realizację celów społecznych i ekonomicznych, posiada następujące własności (Alter, 2007):

- stosuje narzędzia i środki charakteryzujące komercyjną działalność dla osiągania celów społecznych,
 - wykorzystuje równocześnie społeczny i komercyjny kapitał oraz techniki wytwarzania;
 - generuje społeczne i ekonomiczne wartości,
 - uzyskane dochody z działalności komercyjnej przeznacza na pokrywanie kosztów programów społecznych,
 - monitoruje efekty finansowe jak i oddziaływanie społeczne,
 - cele finansowe osiąga w sposób przyczyniający się do dobra publicznego,
 - przedsiębiorstwo ukierunkowuje strategię realizacji misji społecznej.
- Szerokie podejście do przedsiębiorczości społecznej prezentuje Tabela 1.

Table 1. Hybridity from the American perspective**Tabela 1.** Zakres hybrydowości w ujęciu amerykańskim

Traditional non-profit organizations / Tradycyjne organizacje <i>non-profit</i>	Non-profit organizations carrying out income-generating activities / Organizacje <i>non-profit</i> prowadzące działania generujące dochód	Social enterprises / Przedsiębiorstwa społeczne	Socially responsible business / Społecznie odpowiedzialny biznes	Corporations practicing social responsibility / Korporacje praktykujące społeczną odpowiedzialność	Traditional for-profit organizations / Tradycyjne organizacje <i>for-profit</i>
Motivation – social mission / Motywacja – misja społeczna responsibility towards shareholders / odpowiedzialność wobec akcjonariuszy income reinvested for social or operational purposes / dochód reinwestowany na rzecz celów społecznych lub na cele operacyjne			Motivation – making a profit / Motywacja – osiąganie zysku responsibility towards shareholders / odpowiedzialność wobec akcjonariuszy income shared among shareholders / dochód dzielony wśród akcjonariuszy		
Purpose of creating a social value: / Cel tworzenia wartości społecznej the strategy of sustainable functioning: commercial methods / Strategia stabilnego funkcjonowania: metody komercyjne			Purpose of creating an economic value: / Cel tworzenia wartości ekonomicznej The strategy of sustainable functioning: philanthropic activity / Strategia stabilnego funkcjonowania: działalność filantropijna		

Source: (Alter, K., 2007).

Źródło: (Alter, K., 2007).

The genesis of an American concept of a social enterprise can be traced back to the development of innovative market solutions to address pressing social problems, and the emergence of ideas, opportunities, resources and social solutions that are necessary to achieve lasting social changes.

As regards profit-making in a social enterprise (Brdulak, Florczak, 2016), it should be recognized that the profit of a social enterprise is most often considered to be a goal achieved through indirect operational goals. These goals include maintaining the necessary levels of stocks, sales, and the market share. This mechanism is also incorporated in social enterprises that operate in the open market, as this makes mandatory for the enterprises (including social enterprises) to generate profit. However, this may go hand in hand with the achievement of social goals, which can be classified as indirect goals that shape the company's operational profile.

The theory of enterprises generally assumes that the objectives of an enterprise, and specifically its operational objectives, are social as they involve meeting the needs of the enterprise's customers. C. Suszyński (Suszyński, 2007) explains that some entities work out their long-term goals by formulating, implementing and consolidating the social values. As a consequence, it can be concluded that the aspect of specific values can be taken into account when building the identity of a modern enterprise, being understood in terms of an entity conducting specific goal-oriented operations.

In addition, the concept of a satisfactory profit should be invoked. Some economic theories explore the idea of minimum (satisfactory) profit as the main and basic goal of an enterprise that can be achieved in conditions of uncertainty, where the maximum

Geneza amerykańska ujęcia przedsiębiorstwa społecznego – należy upatrywać w tworzeniu przez rynek innowacyjnych rozwiązań w zakresie palących problemów społecznych oraz w mobilizacji idei, możliwości, zasobów i rozwiązań społecznych, które są niezbędne dla uzyskania trwałych zmian społecznych.

Odnosząc się z kolei do problematyki zysku w przedsiębiorstwie społecznym (Brdulak, Florczak, 2016) jako celu w działalności, należy uznać, iż zysk w przedsiębiorstwie traktowany jest najczęściej jako cel będący wypadkową realizacji pośrednich operacyjnych celów. Do celów tych należy: np. utrzymanie niezbędnego poziomu zapasów, poziom sprzedaży, udział w rynku. Taki mechanizm uwzględnia się również w przedsiębiorstwach społecznych, które działają na otwartym rynku, ponieważ potwierdza on konieczność przedsiębiorstw (w tym społecznych) realizowania zysku. Natomiast nie musi się to wykluczać z realizacją celów społecznych, które w tym wypadku mogą być traktowane jako cele pośrednie operacyjnie kształtujące profil przedsiębiorstwa.

Generalnie przyjmuje się w teorii przedsiębiorstw, że cele przedsiębiorstwa a zwłaszcza jego cele operacyjne są społeczne, ponieważ wiążą się z zaspokajaniem potrzeb klientów przedsiębiorstwa. C. Suszyński (Suszyński, 2007) podkreśla istnienie podmiotów, które z formułowania, wprowadzania w życie gospodarcze i utrwalania takich wartości wypracowały swój cel długofalowy. Dlatego też w konsekwencji stwierdzić można, iż sprawa określonych wartości może być brana pod uwagę podczas budowania tożsamości współczesnego przedsiębiorstwa, rozumianego w kategoriach podmiotu prowadzącego określoną działalność celową.

performance is difficult to achieve. Satisfactory profit can also be cross-checked with the conditions of social activities of an enterprise. This is the theory of bounded rationality. Here, a company strives to obtain satisfactory profit instead of optimal profit. The existence of a "satisfactory" level of profit is implied (it is not necessarily explicitly expressed), and the activities of an enterprise are largely determined by the desire to preserve this level of profit (Gruszecki, 2002). Some social enterprises are satisfied with the bare profit with which they can continue their business and implement future pro-social goals, e.g. to ensure a decent life of stakeholders.

The very question of profit is an important aspect in analyzing the concept of a social enterprise. This is clearly pointed out in the definition of a social enterprise, which takes into account the criterion of donating profits to social causes while an enterprise may operate in any institutional and legal form. The concept of profit in a social enterprise has been played around in the context of three basic forms of business activities conducted by all economic entities: financial, investment and operational. Hence, it is necessary to take into account the financial condition of an enterprise, the stage of its lifecycle, and the legal form, which may predetermine the specific allocation of the generated profit or the statutory objectives. Taking into account the discussed characteristics of a social enterprise, its profit can be allocated for social causes in various forms, depending on the identified social problems, and the strategy adopted by the enterprise. Therefore, in this case, the observed external socio-economic change (resulting from the company's activities – improving the quality of life of stakeholders, reducing social exclusion, provision of services and products) and the awareness of the social goals being pursued are of great significance. There is a tendency in the literature to introduce methods with which to measure social added value. An example is the social rate of return on activity, such as the blended value, calculation of economic value, calculation of social return on investment (SROI), Prove it!, Local Multiplier 3 (LM3), Investors in People (IIP) Standard, Practical Quality Assurance System for Small Organizations (PQASSO), the EFQM Excellence Model, Quality First, and ISO 9001 (Juraszek-Kopacz, Tyrowicz, 2008; Osiborska, Szczucka, Trągasz, 2009, p. 82-96).

The context of defining what a social enterprise is should be analyzed in terms of both, the relevant body of research and the economic practice, as well as the identified entities pursuing social goals that do not fit well with the formal framework introduced by the Act. Three groups of enterprises can be distinguished that fit into the characteristics of a social enterprise according to the definitions cited in the literature:

- social cooperatives,

Ponadto podejmując kwestię zysku należy odnieść się również do tzw. zysku satysfakcjonującego. Obecne są w literaturze ekonomicznej teorie, które jasno wskazują na zysk minimalny (satysfakcjonujący) jako cel główny i podstawowy – możliwy do uzyskania w warunkach niepewności, gdzie maksymalny rezultat jest trudny do osiągnięcia. Interpretację zysku satysfakcjonującego można również zestawić z warunkami działalności społecznej w przedsiębiorstwie. Jest to tzw. teoria racjonalności ograniczonej. Przedsiębiorstwo nie dąży do uzyskania zysku optymalnego, lecz zysku satysfakcjonującego. Prowadzi to do przypuszczeń, iż istnieje (niekoniecznie wyrażony wprost) poziom zysku „satysfakcjonującego” i utrwalanie tego poziomu determinuje funkcjonowanie przedsiębiorstwa (Gruszecki, 2002). Wśród przedsiębiorstw społecznych też są takie, które zadowolają się zyskiem gwarantującym tylko przetrwanie i realizację przyszłych celów prospołecznych np. są gwarantem zapewnienia godnego bytu interesariuszy.

Sama kwestia zysku stanowi ważny aspekt w analizowaniu problematyki przedsiębiorstw społecznych. Wskazuje już na to przyjęta definicja przedsiębiorstwa społecznego uwzględniająca kryterium przekazywania zysku na cele społeczne przy jednocześnie dowolnej formie instytucjonalno-prawnej przedsiębiorstwa. Rozważania dotyczące zysku przedsiębiorstwa społecznego przedstawiane są w kontekście prowadzenia przez wszystkie podmioty gospodarcze trzech podstawowych form działalności: finansowej, inwestycyjnej i operacyjnej. Należy zatem uwzględnić kondycję finansową przedsiębiorstwa, etap jego działalności oraz formę prawną przedsiębiorstwa, która może determinować określone dysponowanie wygenerowanym zyskiem lub ustawowo określać cele statutowe. Biorąc pod uwagę wcześniejsze ustalenia dotyczące specyfiki przedsiębiorstw społecznych przeznaczenie zysku na cele społeczne może przejawiać się w różnych formach w zależności od zarejestrowanych problemów i strategii przyjętej przez przedsiębiorstwo. Dlatego w takim wypadku istotne znaczenie ma zaobserwowana zewnętrzna zmiana społeczno-ekonomiczna (powstała na skutek działalności przedsiębiorstwa – podnoszenie jakości życia interesariuszy, redukcja wykluczenia społecznego, podaż pożądaných usług i produktów) i świadomość realizacji celów społecznych. Zauważalna jest w literaturze pojawiająca się tendencja po wprowadzaniu metod pomiaru społecznej wartości dodanej. Przykładem są społeczne stopy zwrotu z działalności, łączna wartość działania (ang. Blended value), wyliczanie wartości ekonomicznej, wyliczanie wartości społecznej Social Return on Investment (SROI), Prove it!, Local Multiplier 3 (LM3), Investors in People (IIP) Standard, Practical Quality

- limited liability companies fulfilling social objectives,
- non-governmental organizations, social cooperatives that do not meet the narrow conditions stipulated in the acts of law.

A food cooperative is a business model of a consumer initiative (description of real-world market activities can be found on: <https://kukbuk.pl/artykuly/kooperatywy-spozywcze-w-polsce/>), in which members of the cooperative directly and proactively look for producers from whom they purchase food products. The main goal is to obtain healthy, organic, local food at relatively low prices. The supply chain is reduced by eliminating intermediaries to achieve lower purchase prices. *Through joint efforts of its members, a food cooperative gradually builds a network of agricultural producers with whom it cooperates directly, and develops the leverage to influence the methods of production, food quality, and has a real impact on the style of consumption and labor relations in local communities.* (<https://kukbuk.pl/artykuly/kooperatywy-spozywcze-w-polsce/>).

Today's consumer initiatives are reminiscent of historical cooperatives that operated in Poland in the pre-war period. Food cooperatives are guided by the idea of environmental protection, locality and cooperation. The activities of cooperatives are also shaped by the market conditions that are convenient for local producers, who have low leverage in relation to large and corporate companies.

Cooperative members actively look for local producers and buy products directly. The attributes of a cooperative include a flat organizational structure, participatory management, mutual dialogue, taking into account environmental aspects, shaping relations with suppliers. There are several food cooperatives operating in every large city in Poland (in Warsaw – Kooperatywa Południe, Kooperatywa Dobrze, Kooperatywa Kooperatywa Mokotów, Kooperatywa Grochowska; in Kraków – Wawelska Kooperatywa Spożywcza; in Łódź – Kooperatywa Spożywcza w Łodzi).

2. Social Movers Hub by NSCG Sp. z o.o. (<https://socialmovershub.com/2022/06/06/czym-jest-przedsiębiorczosc-spoeczna-definicja-a-polskie-prawo/>)

Another example are formal limited liability companies, which – as part of their regular business – pursue pro-social activities, such as training services for social organizations, consulting services concerning the implementation of strategies and the development of sales departments, social campaigns, creating business models.

According to the founders of such a company: „We decided to take a risk and create a place for people who dream of running a business that changes the world for the better. We simply believe that earning and helping

Assurance System for Small Organizations (PQAS-SO), The EFQM Excellence Model, Quality First, ISO 9001 (Juraszek-Kopacz, Tyrowicz, 2008; Osiborska, Szczucka, Tragasz, 2009. s.82-96).

Analiza kontekstu definicji przedsiębiorstwa społecznego powinna dotyczyć zarówno dorobku naukowego w tym zakresie jak odnosić się do praktyki gospodarczej, a także zidentyfikowanych podmiotów realizujących cele społeczne i nie wpisujących się formalnie w ramy określone przez ustawę. Można odnieść się do trzech grup przedsiębiorstw, które spełniają cechy przedsiębiorstw społecznych według definicji przywoływanych w literaturze przedmiotu:

- kooperatywy społeczne,
 - spółki zo.o. realizujące cele społeczne,
 - organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne – niespełniające wąskich ustawowych wytycznych
- Kooperatywa spożywcza jest modelem biznesowym konsumenckiej inicjatywy, który polega na tym (praktyczny opis rynkowej działalności znajduje się na stronie: <https://kukbuk.pl/artykuly/kooperatywy-spozywcze-w-polsce/>), iż w członkowie spółdzielni poszukują bezpośrednio producentów u których się zaopatrują w produkty spożywcze. Głównym celem jest uzyskanie zdrowej, ekologicznej, lokalnej żywności w relatywnie niskich cenach. Skrócenie łańcucha dostaw, poprzez wyeliminowanie pośredników umożliwia osiągnięcie niższych cen przy zakupie. *Kooperatywa spożywcza w ramach wspólnej pracy jej członków stopniowo buduje sieć producentów rolnych, z którymi współpracuje bezpośrednio, a jednocześnie uzyskuje wpływ na sposób produkcji, jakość żywności oraz realnie oddziałuje na styl konsumpcji i stosunki pracy w lokalnych społecznościach.* (<https://kukbuk.pl/artykuly/kooperatywy-spozywcze-w-polsce/>).

Dzisiejsze inicjatywy konsumenckie nawiązują do historycznych kooperatyw, które rozwijały się w Polsce w okresie przedwojennym. Spółdzielnie spożywcze kierują się ideą ochrony środowiska, lokalności i współpracy. Działania kooperatyw kształtują również uwarunkowania rynkowe dogodne dla lokalnych producentów, którzy mają niską siłę przetargową wobec dużych i korporacyjnych firm.

Główną i aktywną rolę w kooperatywie odgrywają członkowie, którzy poszukują lokalnych wytwórców i bezpośrednio kupują produkty. Główne cechy funkcjonowania kooperatyw to płaska struktura organizacyjna, angażowanie się członków na rzecz działań, wzajemny dialog, uwzględnienie aspektów środowiskowych, kształtowanie relacji z dostawcami. Obecnie w Polsce w każdym dużym mieście działa kilka kooperatyw spożywczych (np. w Warszawie – Kooperatywa Południowa, Kooperatywa Dobrze, Kooperatywa Kooperatywa Mokotów, Kooperatywa Grochowska; w Krakowie – Wawelska Kooperatywa Spożywcza; w Łodzi – Kooperatywa Spożywcza w Łodzi).

can go hand in hand. We want to show it to other people and encourage them to create profitable ventures that solve important problems."

(<https://socialmovershub.com/2022/06/06/lorem-ipsam-2/>). *The company's business model and concept are rooted in a social mission. In this respect, the concepts of social impact and social value outputs can be invoked.*

3. Pro-social entities also include social cooperatives, non-governmental organizations conducting economic activities, entities conducting paid public benefit activities, and non-profit limited liability companies that do not have the status of a social enterprise according to the Act.

This is validated by the fact that the representatives of the above-mentioned entities were included in a study group in 2015. The study analyzed whether the broad American approach to the definition of a social enterprise can be introduced in Poland (Brdulak, Florczak, 2016).

2. Social Movers Hub by NSCG Sp. z o.o. (<https://socialmovershub.com/2022/06/06/czym-jest-przedsiębiorczość-społeczna-definicja-a-polskie-prawo/>)

Kolejnym przykładem są formalne spółki zoo, które w ramach działalności prowadzą działania prospołeczne – szkolenia dla organizacji społecznych, doradztwo w realizowaniu strategii i budowaniu działów sprzedaży, kampanii społecznych, tworzenia modeli biznesowych.

Jak wynika z wypowiedzi twórców przedsiębiorstwa: „Postanowiłyśmy zaryzykować i stworzyć miejsce dla ludzi, którzy marzą o tym, aby prowadzić biznes zmieniający świat na lepsze. Ponieważ w nic innego nie wierzymy tak jak w to, że zarabianie i pomaganie może iść ze sobą w parze. Chcemy pokazywać to innym ludziom i namawiać ich do tworzenia opłacalnych projektów rozwiązujących ważne problemy.”

(<https://socialmovershub.com/2022/06/06/lorem-ipsam-2/>). *Misja społeczna jest fundamentem modelu i koncepcji biznesowej spółki. W tym zakresie można mówić o wpływie społecznym i rezultatach społecznej wartości dla społeczeństwa.*

3. Kolejną ważną grupą podmiotów prospołecznych są spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, odpłatną działalność pożytku publicznego, spółki z o.o. non.profit, które nie posiadają statusu przedsiębiorstwa społecznego według wytycznych ustawy.

Potwierdzeniem tych rozważań, jest fakt, że przedstawiciele wyżej wymienionych zestawień podmiotów znalazły się w grupie badawczej w 2015 roku. Badanie polegało na analizie potencjału wprowadzenia szerokiej – amerykańskiej perspektywy definicji przedsiębiorstwa społecznego na gruncie polskim (Brdulak, Florczak, 2016).

Conclusions

To conclude, there is a clear discrepancy and limitation of the definition of a social enterprise as laid down in the Act on social economy, as revealed in the analysis of the act itself, the drafting process and subsequent amendments, and taking into account the perspective of social enterprises as described in the relevant literature, as well as the activities of enterprises pursuing social goals. The demarcation line defined by the current legislation eliminates a wide range of entities that, per se, implement social goals, introduce social innovations, and act for the benefit of regional development and local communities. The consequences of the Act will become evident after its entry into force, i.e. from 30 October 2022, but the provisions of the Act indicate that the adopted definition of a social enterprise is

Wnioski

Podsumowując powyższe rozważania – analizę ustawy o ekonomii społecznej, proces jej zmian i tworzenia, perspektywę przedsiębiorstw społecznych przytaczanych w literaturze naukowej a także obserwację działalności przedsiębiorstw realizujących cele społeczne na rynku wskazać należy na wyraźną rozbieżność i definicyjne zawężenie w ustawie definicji przedsiębiorstw społecznych. Linia demarkacyjna określona przez aktualne ustawodawstwo eliminuje szeroki zakres podmiotów praktycznie realizujących cele społeczne, wprowadzających innowacje społeczne a także działających na rzecz rozwoju regionalnego i społeczności lokalnych. Konsekwencje wprowadzenia ustawy będą widoczne po jej wejście w życie tj. od 30 października 2022r, jednak już same zapisy wskazują na wyraźnie urzędniczy charakter definicji. Usytuowanie przedsiębiorstwa społecznego według takiej koncepcji wprowadza porządek dla celów

fairly legal. On the one hand, the current definition of a social enterprise organizes this concept for administrative purposes, but on the other hand, it excludes entities having a real impact on the social development that pursue a social mission they chose to implement, help revolutionize the perception of business goals, contribute to human empowerment in business, and change the paradigm of economics and management sciences. Therefore, in order to advance knowledge about social entrepreneurship, there is a need to do more research both on the results of the Act on social economy, and the entities that do not fit into the statutory definition of a social enterprise despite pursuing a social mission in its own terms.

administracyjnych jednak z drugiej strony eliminuje podmioty, które mają realny wpływ na rozwój społeczny, realizują wytyczoną przez siebie społeczną misję i przyczyniają się do postępu w kategoriach postrzegania celów przedsiębiorstwa, upodmiotowienia człowieka w działalności gospodarczej i zmian w paradygmacie nauk o ekonomii i zarządzaniu. W związku z tym, dla właściwego rozwoju wiedzy o przedsiębiorczości społecznej istnieje potrzeba badawcza zarówno kierunku rezultatów ustawy o ekonomii społecznej, a także równoległego badania podmiotów nie wpisujących się w jej definicję i realizujących wewnętrznie określoną misję społeczną.

Bibliografia

1. Brdulak, J., Florczak, E., Gardziński T. (2021). *Przedsiębiorstwo społeczne szansą zmniejszenia kosztów napięć we współczesnym kapitalizmie*. [w:] *Prospołeczność w życiu społeczno-gospodarczym w XXI wieku*. red. E. Florczak, M. Dahl, Warszawa: Oficyna Uczelni Łazarskiego.
2. Brdulak, J., Florczak E., Gardziński T. (2021). *Prospołeczność w gospodarce jako czynnik zmian współczesnej ekonomii*, Tom 17 Nr 1 Rola instytucji edukacyjnych w pobudzaniu rozwoju przedsiębiorczości. Kraków: Przedsiębiorczość-Edukacja.
3. Brdulak, J., Florczak E., Gardziński T. (2022). Przedsiębiorstwo społeczne elementem współczesnego ładu gospodarki kapitalistycznej. *Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie.
4. Brdulak, J., Florczak E., (2021). *Usytuowanie przedsiębiorstwa społecznego w gospodarce*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, nr 1-2., Warszawa: Oficyna Uczelni Łazarskiego.
5. Brdulak, J., Florczak E. (2016). *Uwarunkowania działalności przedsiębiorstw społecznych w Polsce*, Warszawa: Oficyna Uczelni Łazarskiego.
6. Brinckerhoff, P.C., (2020). *Social Entrepreneurship : The Art of Mission-Based Venture Development* 1st Edition by Wiley.
7. Dacin, A. P, Dacin T. M., Materar, M. (2010). Social entrepreneurship: Why we don't need a new theory and how we move forward from here. *Academy of Management Perspectives*, 24(3), Academy of Management: Briarcliff Manor.
8. Doherty, H., (2014). *Social enterprises as hybrid organizations: A review and research agenda*. Lyon.
9. Florczak E., Gardziński, T., (2020). Economic Transformation through Social Market Economy and Social Enterprise, *Transformacja gospodarcza poprzez społeczną gospodarkę rynkową i przedsiębiorstwo społeczne. Myśl Ekonomiczna i Polityczna*, 3(70), Kraków: Oficyna Uczelni Łazarskiego.
10. Haugh H., Robson P., Hagedoorn J., Sugar K. (2022). *The nascent ecology of social enterprises*. Small Bus Econ.
11. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>
12. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/esg/social-enterprise/>
13. <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220001812>
14. <https://kukbuk.pl/artykuly/kooperatywy-spozywcze-w-polsce/>
15. <https://socialbusinessdesign.org/what-is-a-social-enterprise/>
16. <https://socialmovershub.com/2022/06/06/czym-jest-przedsiębiorczosc-spoeczna-definicja-a-polskie-prawo/>
17. <https://socialmovershub.com/2022/06/06/lorem-ipsum-2/>
18. https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/files/pozytek/ekonomia_spol/ustawa_ps_projekt.pdf
19. <https://www.oecd.org/cfe/leed/social-economy/social-entrepreneurship.htm>
20. Juraszek– Kopacz, B., Tyrowicz, J., (2008) *Zmierzyć niemierzalne, czyli o pomiarze oddziaływania społecznego*. Warszawa: Stowarzyszenie Klon/Jawor
21. Osiborska, K., Szczucka, A., Tragasz, M. (2009). *Przegląd badań podmiotów ekonomii społecznej na świecie. Raport z danych zastanych*. Kraków: MSAP.

22. Ridley-Duff, R., Bull, M. (2011) *Understanding Social Enterprise: Theory and Practice*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.
23. Starnawska M., (2015). *Przedsiębiorczość społeczna w społeczeństwie obywatelskim w Polsce*, Studia BAS, Nr 4 (44) 2015, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
24. Suszyński C. (2007) *Przedsiębiorstwo. Wartość, zarządzanie*. Warszawa: PWE.
25. Zahra, S.E., Gedajlovic, E., Neubaum, D.O., Shulman, J. M. (2009). A typology of social entrepreneurs: Motives, serach processes and ethical challenges. *Journal of Business Venturing*, 24(5)

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>) allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.